7 – TOM 5 – SON / 2024 - YIL / 15 - MAY

“BOLALAR NUTQINING TOVUSH MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH”

Shukurova Madina O‘ktamovna

Osiyo Xalqaro Universiteti

Pedagogika va psixologiya kafedrasi o’qituvchisi

Annotatsiya: *Bolalar nutqining tovush madaniyatini rivojlantirish orqali ulardagi kamchiliklarni bartaraf etishning o’ziga xos xususiyatlari,mazmuni va mohiyati.*

Kalit so’zlar: *Tovush madaniyati,tovushlar tasnifi,nutq akti,fonematik tarkib,diolog,suhbat metodi,qayta hikoya qilib berish,mashg’ulot,hikoya,she’r.*

Nutqning tovush madaniyatini tarbiyalash nutqni rivojlantirishning

boshqa vazifalari (lug‘atini boyitish, bog‘langan nutqni rivojlantirish, grammatik to‘g‘ri nutqni shakilantirish, hikoya qilishga o‘rgatish, badiiy adabiyot bilan tanishtir ish, boshlang‘ich savodga tayyorlash) bilan mustahkam bog‘liq.

Nutqning tovush madaniyati bo`yicha ish maxsus yondashishni, maxsus usullarni talab etadi. Nutqning tovush madaniya tini tarbiyalash ishlari maxsus ma’lumotlar jarayonida amalga oshiriladi. Mashg‘ulot nutqning tovush madaniyatini tarbiyalashning asosiy shakli hisoblanadi. Mashg'ulot onda-sonda emas, balki uzluksiz (sistemali) tarzda o'tkaziladi. Nutqning tovush madaniyatini muvaffaqiyatli shakilantirish uchun maxsus mashg‘ulotlar bilan chegaralanish kerak emas. Shuning uchun nutq‘stirish bo‘yicha turli mashg‘ulotlarni rejalashtirganda (masalan, she 'r yod oldirish, surat bo‘yicha ishlash va hokazolar) uning dastur mazmuniga nutqning tovush madaniyatini tarbiyalashning ayrim bo’limlarini (ma'noli nutqni shakilantirish. nafas olish va chiqarishni, nutq sur’ati, ovoz sifatini va hokazolar) kiritish kerak. Nutqning tovush madaniya tini rivojlantirishda musiqa mashg‘uloti katta ahamiyatga ega. Musiqa mashg'ulot-larining ayrim vazifalari (masalan: ovoz kuchini rivojlantirish, nafas olish va chiqarish, nutq ritmi va boshqalar) mos tushadi.

Tarbiyachi va musiqa rahbarining hamkorlikda to‘g‘ri tashkil etilgan ishi bolalarda nutqning tovush madaniyatini shakillantirishda yaxshi natijalarga erishishda yordam beradi.Bolalar tovush talaffuzini, nutqning intonatsion ma'nodorligini turlicha egallaydilar. Ayrim bolalar bilan nutqning tovush madaniyatining u yoki bu bo'limini egallash uchun mashg‘ulotdan tashqari vaqtda qo'shimcha ishlash zarur. Shunday qilib, nutqning tovush madaniyatini rivojlantirish bo'yicha ishlar turli

shaktlarda olib boriladi:

1) nutqning tovush madaniyati bo'yicha mustaqil mashg'ulot yoki nutq o'stirish mashg'ulotining qismi sifatida o'tkaziladigan mashg‘ulot;

2) nutq tovush madaniya tining turli bo‘limlari nutq o'stirish (ona tili) mashg‘ulot-larining mazmuniga kiritilishi mumkin;

3) nutqning tovush madaniyati bo'yicha ishning ayrim bo’limlari musiqa mashg‘ulotiga kiritiladi;

4) mashg'ulotdan tashqari vaqtda nutqning tovush madaniyati bo'yicha qo'shimcha ishlarni o'tkazish.

Yuqorida bayon etilgan ish shakllariga kengroq to'xtalib o'tamiz. Ilk yoshdagi bolalar bilan har kuni yakkama-yakka va uncha katta bo’lmagan guruhchalar bilan (bir yarim yoshgacha 6 ta bola bilan, bir yarim yoshdan 2 yoshgacha 10 ta bola bilan) o'yin mashqlari tashkil etiladi: mashg'ulotlar 10 daqiqa davom etadi.

O‘yin -mashg‘ulotlar bolalarda eshituv diqqatini, nutqni tushunishni , artikulatsiya apparati a'zolarini rivojlantirishga, tovush va tovush birikmalariga taqlid qilishga , lug'atini faollashtirishga qaratilgan. Bu o'yinlar mazmuniga tovushga taqlid qiluvchi (hayvonlarning, narsa - buyumlarning) ashulalar , hazillar kiritilgan, shuningdek, o'yinchoqlarni va turli buyumlarni ko‘rsatishda, nomini aytishda tovushga taqlid qilishdan (kuchukcha—vov-vov; soat — ***chiq-chiq*** va boshqalar) foydalaniladi. 2 yoshdan 3 yoshgacha bo'lgan bolalar bilan o'tkaziladigan mashg‘ulot nutqning tovush madaniyatini tarbiyalashga bag‘ishlangan bo'lib, hartada 1 marta tashkil etiladi, davomiyligi 15 daqiqa . Bu yoshdagi bolalar bilan o'tkaziladigan mashg'ulot bolalarning eshituv idrokini, nafas olish va chiqarish, ovoz apparatining harakatini rivojlantirishga, artikulatsiyani aniqlashga, so‘z va jumlalarni to'g'ri va aniq talaffuz etishga qaratilgan.

Bu mashg'ulotlar turli hayvonlarning, ovoz chiqa radigan buyumlarning ovoziga taqlid qilish, ushbu tovushga taqlid qilishni ashula, hazillar, ta'limiy o‘yinlar, kichik she’rlar va hikoyalarga kiritish yo’li bilan o ‘tkaziladi. 3 yoshdan 5 yoshgacha bo‘lgan bolalar bilan mashg’ulotlarhamma guruh bilan nutq o‘stirish mashg‘ulotining (haftada 1 marta, 5 — 8 daqiqadan) qismi sifatida va mustaqil mashg‘ulot (oyda 1 — 2 marta, 15 — 20 daqiqa) tarzida o‘tkaziladi.

Ushbu guruh yoshidagi bolalar bilan o‘tkaziladigan mashg’ulot fonematik va nutqni eshitishni rivojlantirish, artikulatsiya apparatining harakatchanligini takomillashtirish, ona tilidagi hamma tovushlarning to‘g‘ri talaffuzini egallash va

mustahkamlash, so‘z va jumlalarni ishonchli tarzda to‘g‘ri talaffuz etish, so‘zlarda urg‘uni to’g’ri ishlatish, adabiy talaffuz qoidalariga binoan so‘zlarni to‘g‘ri talaffuz etish, ovoz balandligidan foydalana olish malakasini tarbiyalash, so‘z va jumlalarni ma’noli nutqning intonasion vositalarini hisobga olgan holda kerakli nutq sur'atida talaffuz etishga o ‘rgatish maqsadida o’tkaziladi.

Bu bosqichda nutqning tovush madaniyatini tarbiyalash ta'limiy o’yinlar, turli nutq materiallaridan iborat bo’lgan (tez aytishlar, topishmoqlar, sanamalar, she`rlar, hikoyalar va boshqalar) o‘yin mashqlari asosida amalga oshiriladi. 5 yoshdan 7 yoshgacha bo`lgan bolalar bilan mashg‘ulotlar hamma guruh bolalari bilan nutq o‘stirish mashg'ulotining qismi sifatida (5 — 8 daqiqa) hamda oyda bir marta maxsus mashg'ulot sifatida o‘tkaziladi. Bu bosqichda nutqning tovush madaniyatining hamma bo’limlari (vazifalari) bo‘yicha hosil qilingan ko‘nikma va malakalar qayta ishlanadi,

mus tahkamlanadi, takomillashtiriladi. Ayniqsa, tovushlarni bir -bir idan farqlashga ***(s-sh, s-z, sh-j, f - v*** va boshqalar) ahamiyat beriladi. Nutq tovush madaniyatining barcha bo'limlari (vazifalari) ta'limiy o'yinlar, tez aytishlar, sanamalar, maqollar, matallar, aytishuvlar va she'lar yordamida amalga oshiriladi. Nutqning tovush madaniyatini tarbiyalash bo'yicha ish nutq o'stirish mashgu`lotlarining dastur mazmuniga kiritilishi mumkin. Chunonchi, tarbiyachi surat bo'yicha suhbat mashg'ulotini o'tkazish jarayonida bolalar lug'atini faollashtirish va bog'langan nutqni takomillaslitirish hilan bir vaqtda, ravshan gapirishni ham amalga oshiradi. Nutq o'stirish mashg'ulotining boshqa bo'limlari (ta'limiy o'yin, she 'rni yod olish, badiiy asarlarni hikoya qilib berish va ular yuzasidan suhbat, ertak va hikoyalarni qayta hikoya qildirish) bo'yicha tashkil etiladigan mashg'ulotning mazmuniga nutq eshitishni, nutqda nafas olish va chiqarishni rivojlantirish, ovozdan fovdalana olish malakasini tarbiyalash, tovushlarni to'g'ri va aniq talaffuz etishga, kerakli nutq sur'atidan, intonatsiya vositalaridan foydalanib hikoya qilib berishga o'rgatish va boshqalar kiritiladi.

Nutqning tovush madaniyati ustida ishlashda musiqa mashg'ulotlaridan foydalanish imkoniyatlariga alohida e 'tibor berish kerak.

Bu ish tarbiyachi va musiqa rahbarining hamkorligida, kelishuvi asosida o'tkazilishi kerak. Chunki musiqa mashg'ulotining ayrim elementlari (musiqa tinglash, ashula, musiqaviy-ritmik harakatlar) bolalarda nutqni eshitishni, nafas olish va chiqarishni, ovoz sifati, nutq sur'ati va ritmini, ravshan gapirishni, nutqning intonatsion ma'nodorligini rivojlantirishga yordam beradi. Musiqa rahbari qo'yilgan maqsadga erishish uchun musiqa mashg'ulotining turli qismlaridan to'g'ri foydalanish orqali bolalarda nutqning tovush madaniyatini rivojlantirishga yordam berishi mumkin. Masalan, ashula aytish, ashula aytib o'ynaladigan o'yinlar nutqni eshitish diqqatini rivojlantirishga yordam beradi. Nafas olishni va chiqarishni rivojlantirishda ashula aytish katta ahamiyatga ega. U bolalarni jumlalarni aytishda to'g'ri nafas olishga va chiqarishga, ashula ohangini buzmasdan to'g'ri aytishga o`rgatadi. Ashula aytish bollarni tabiiy ovozdan foydalanishga, yetarlicha baland yoki past ovozda ashula aytishga o'rgatadi. Shuningdek, ashula aytish unli tovushlarni cho'zib, aniq, tekis talaffuz etishga, ashula matnidagi so'zlarni ortiqcha kuch ishlatmasdan tiniq va aniq aytishga o'rgatadi.

Musiqa mashg'ulotining hamma qismlari bolalarda odatdagi nutq sur'atini va ritmini (ohangdorligini), nutqning tekisligini rivojlantirishga yordam beradi hamda ma'noli (ifodali) nutqning intonatsion vositalaridan fovdalana olish malakasini hosil qiladi. Shunday qilib, musiqa rahbari bolalarda nutqning tovush madaniyatini shakllantirish bo'yicha ishlarni tashkil etishda faol ishtirok etishi kerak.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O'ktam qizi Buxoro, S. M. (2022). BOLANING NUTQINI RIVOJLANTIRUVCHI O 'YINLAR. *PEDAGOGS jurnali*, *1*(1), 484-486.
2. Oktam's, S. M. (2023). Methods and Tools of Speech Development of Small Group Children in Preschool Education Organization. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, *1*(9), 104-108.
3. O'ktam qizi Shukurova, M. (2023). Speech grow up in training using interactive methods. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, *1*(10), 357-360.
4. O'ktam qizi Shukurova, M. (2023). The importance of genres of folklore in the education of preschool children. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, *1*(5), 96-99.
5. Shukurova, M. (2023). METHODS AND METHODS OF INCREASING CHILDREN'S SPEECH IN A PRESCHOOL ORGANIZATION. Modern Science and Research, 2(10), 477–480.
6. Madina O'ktamovna Shukurova. (2024). " Growing children's speech in the process of introducing them to the environment and nature ". Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 130–135.
7. Shukurova, M. (2024). OILADA FARZAND TARBIYASIDA OTANING ROLI. ZAMONAVIY TARAQQIYOTDA ILM-FAN VA MADANIYATNING O 'RNI, 3(2), 162-167.
8. Hikmatovna, M. N. (2024). CONTENT OF THE INTERNATIONAL ASSESSMENT PROGRAM. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, *2*(2), 88-94.
9. Hikmatovna, M. N. (2024). Teaching of specialized subjects in primary education. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(2), 453-460.
10. Hikmatovna, M. N. (2024). Boshlang'ich ta'limda mutaxassislik fanlarini o'qitish. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(2), 445-452.
11. Махмудова Нигора Хикматовна. (2024). Преподавание профильных предметов в начальной школе . *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(2), 436–444.
12. Isomova, FATQ (2022). THE IMPORTANCE OF SPEECH DEVELOPMENT ACTIVITIES IN PREPARING CHILDREN FOR SCHOOL EDUCATION IN PRESCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS. Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2(1), 947-949.
13. G'aniyevna, P. R. F. (2022, June). MAKTABGA TAYYORLOV GURUHLARI UCHUN SAVODXONLIKKA O'RGATISH MASHG'ULOTLARIDA, A''HARF-TOVUSHINI O'RGATISH METODIKASI. In E Conference Zone (pp. 38-41).

14. Tojiddinovna, I. F. A. (2024). Tarbiya turlari va ularning shaxs kamolotiga ta'siri. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(2), 429-435.

15. Tajiddinovna, I. F. (2024). Types of education and their impact on personality development. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(2), 469-475.

16. Исомова, Ф. Т. (2024). Виды образования и их влияние на развитие личности. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(2), 461-468.

17. Tojiddinovna, I. F. A. (2024). MAKTABGACHA TA'LIMDA "ILK QADAM" DASTURI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 603-608.

18. Tajiddinovna, I. F. A. (2024). FIRST STEP PROGRAM IN PRESCHOOL EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 609-614.

19. Tajiddinovna, I. F. A. (2024). THE ISSUE OF EDUCATION IN PRIMARY EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 615-620.

20. Tojiddinovna, I. F. A. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM JARAYONIDA BOLALARNING IJTIMOIY MOSLASHUVI. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 590-595.

21. Ravshanovna, X. S. (2023). PEDAGOGIK MULOQOT O'QUV JARAYONI SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING MUHIM OMILI. *Journal of Universal Science Research*, *1*(8), 131-139.

22. Khalilova, S. (2022). PHILOSOPHICAL ASPECTS OF GLOBALIZATION. *Gospodarka i Innowacje.*, *28*, 6-11.

23. Ravshanovna, X. S. (2023). Bo 'lajak o'qituvchi pedagogik muloqot usullarini rivojlantirish texnologiyasining zamonaviy modellari va ularni qo 'llash metodlari. *Journal of Universal Science Research*, *1*(9), 223-234.

24. XALILOVA, S. (2021). JAHON PEDAGOGIKASIDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK MULOQOT VA MILLIY PEDAGOGIK MULOQOT USLUBLARIGA TRANSFORMATSIYASI. *ЦЕНТР НАУЧНЫХ ПУБЛИКАЦИЙ (buxdu. uz)*, *1*(1).

25. Ravshanovna, K. S. (2023). Factors Affecting the Formation of a Positive Attitude to the Learning Activity in Students. *American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157)*, *1*(9), 116-122.

26. Ravshanovna, X. S. (2023). Globallashuv sharoitida o 'quvchilar aqliy-ruhiy qiyofasini shaklantirishda muloqot uslublarining ahamiyati. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, *1*(5), 100-106.

27. Ravshvnovna, K. S. (2023). THE ROLE OF THE CULTURE OF COMMUNICATION IN MODERN EDUCATION AND EDUCATION. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *3*(3), 356-361.

28. Ravshanovna, X. S. (2022). BO'LAJAK O'QITUVCHILAR VA O'QUVCHILAR O 'RTASIDAGI MULOQOT JARAYONI VA UNGA QO'YILADIGAN TALABLAR. *Лучший инноватор в области науки*, *1*(1), 814-819.

29. Ravshanovna, X. S. (2023). O'qituvchi kasbiy faoliyatida pedagogik muloqot usullarining o'zlashtirish jarayoniga ta'siri va ahamiyati. *Journal of Universal Science Research*, *1*(10), 803-816.

30. Xalilova Shaxlo Ravshanovna. (2024). The teacher's views on the technologies for the development of pedagogical communication methods. МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА, 2(2), 368–376.

31. Халилова, Ш. Р. (2024). Технологии разработки методов педагогического общения в образовательном процессе сделанный увеличивать технологии. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *4*(3), 261-268.

32. Ravshanovna, X. S. (2024). PEDAGOGLAR TOMONIDAN DARSDA VA DARSDAN TASHQARI MUHITDA QO'LLANADIGAN PEDAGOGIK MULOQOTNING USLUBLARI. *TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN*, *2*(1), 126-134.

33. Ravshanovna, X. S. (2023). PERSONAL DEVELOPMENT AS A SOCIAL-BIOLOGICAL PHENOMENON, AS AN OBJECT AND SUBJECT OF THE PEDAGOGICAL PROCESS. *International Multidisciplinary Journal for Research & Development*, *10*(12).

34. Ravshanovna, X. S. (2023). Teachers by before school education organization in pupils passable training in the process to the children applied pedagogical communication styles classification. *Multidisciplinary Journal of Science and Technology*, *3*(5), 237-243.

35. Косимова, С. Б. (2022). Анализ корреляционных отношений между социальным интеллектом и социально-психологической компетентностью учителя. *Science and Education*, *3*(5), 1125-1130.

36. Maktabgacha ta'lim, Q. S. B. tizimi rahbarlarining kasbiy kompetentligini oshirish mexanizmlari. Педагогик инновациялар ва юқори самарадорликка етакловчи таълимий ғоялар. 15.05. 2020.

37. Касимова, С. Б. (2020). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ ПОДГОТОВКИ ШКОЛЬНИКОВ К УЧЁБЕ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ. *Academy*, (10 (61)), 49-51.

38. Косимова, С. Б. (2022). Профессиональная компетентность руководителя дошкольной образовательной организации как психологическая проблема. *Science and Education*, *3*(2), 1169-1174.

39. Ismatova, H. B. (2024, April). INNOVATIVE PROCESSES IN EDUCATION. In *International conference on multidisciplinary science* (Vol. 2, No. 4, pp. 44-47).

40. Ismatova, H. B. (2023). Participation in higher education system. *Research Journal of Trauma and Disability Studies*, *2*(6), 83-88.

41. Ismatova, H. B. (2023). BO 'LAJAK IJTIMOIY PEDAGOGLARNING KASBIY O'ZO'ZINI RIVOJLANISH SHARTLARI. *Экономика и социум*, (6-2 (109)), 169-172.

42. Ismatova, H. B. (2022). TARBIYASI QIYIN VA BOSH OZLASHTIRUVCHI OQUVCHILAR BILAN ISHLASHNI TASHKIL ETISHNING METODIK IMKONIYATLARI. *Scientific progress*, *3*(4), 1017-1023.

43. Ne'matovna, T. Z. (2024). PEDAGOGIKA FANINING ILMIY-TADQIQOT METODLARIDAN FOYDALANISH. PEDAGOG, 7(4), 451-457.

44. NE'MATOVNA, T. Z. (2024). BOSHLANG 'ICH SINFLARDA ONA TILI VA O'QISH SAVODXONLIGI DARSLARIDA KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV. TECHNICAL SCIENCE RESEARCH IN UZBEKISTAN, 2(1), 207-212.

45. Ne'matovna, T. Z. (2024). DEVELOPMENT OF STUDENTS'LINGUISTIC COMPETENCIES IN" MOTHER LANGUAGE AND READING LITERACY" LESSONS OF THE 3rd GRADE. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(3), 114-118.

46. Ne'matovna, T. Z. (2024). FORMATION OF MOTHER LANGUAGE COMPETENCES IN PRIMARY CLASS STUDENTS. МЕДИЦИНА, ПЕДАГОГИКА И ТЕХНОЛОГИЯ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА, 2(2), 453-461.

47. Сабирова, Д. А. (2022). Педагогические и психологические основы у медицинских работников. *Science and Education*, *3*(2), 1367-1373.

48. Собирова, Д. А. (2019). The results of the expert assessment of social intellect of medical workers. *Psixologiya*, (1), 20-24.

49. Sobirova, D. A. (2019). APPLICATION OF EDUCATIONAL INTERNET RESOURCES IN THE PROCESS OF LEARNING ENGLISH. *Мировая наука*, (3 (24)), 54-57.

50. Сабирова, Д. А. (2017). МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА УЧИТЕЛЯ. In *Психология XXI столетия* (pp. 345-349).

51. Сабирова, Д. А. (2016). СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА. *ЧФ: СОЦИАЛЬНЫЙ ПСИХОЛОГ*, 182.

52. Сабирова, Д. А. (2016). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СОЦИАЛЬНОГО ИНТЕЛЛЕКТА. *ПСИХОЛОГИЯ XXI СТОЛЕТИЯ*, 394.

53. Собирова, Д. А. (2014). СОЦИАЛЬНЫЙ ИНТЕЛЛЕКТ: ОБЩИЕ МОМЕНТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЙ. *Человеческий фактор: Социальный психолог*, (1), 42-45.

54. СОБИРОВА, Д. А. ТИББИЁТ ХОДИМЛАРИДА СОЦИАЛ-ПСИХОЛОГИК КОМПЕТЕНТЛИК ПСИХОДИАГНОСТИКАСИ ВА ПСИХОКОРРЕКЦИЯСИ. *PSIXOLOGIYA Учредители: Бухарский государственный университет*, (1), 117-121.

55. СОБИРОВА, Д. А. ТИББИЁТ ХОДИМЛАРИДА ИЖТИМОИЙ КОМПЕТЕНЦИЯ ОМИЛЛАРИ ШАКЛЛАНИШИНИНГ ПСИХОЛОГИК АСОСЛАРИ. *PSIXOLOGIYA Учредители: Бухарский государственный университет*, (4), 22-27.

56. Сабирова, Д. А. FAN, TA'LIM VA AMALIYOT INTEGRATSIYASI.

57. Собирова, Д. А. СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИЗУЧЕНИЯ ФАКТО-РОВ СОЦИАЛЬНО-ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЕДИЦИН-СКИХ РАБОТНИКОВ. *ВЕСТНИК ИНТЕГРАТИВНОЙ ПСИХОЛОГИИ*, 290.

58. СОБИРОВА, Д. А. Тиббиёт ходимлари фаолиятида социал-психологик компетентлик омилларининг намоён этилиши ва ривожланиши. *PSIXOLOGIYA Учредители: Бухарский государственный университет*, (1), 14-16.

59. Sabirova, D. A. (2019). Psychological and practical aspects of the social research on the intelligence of the medical staff. *Psixologiya*, (2), 28-30.

60. Собирова, Д. А. (2022). Замонавий психологияда коммуникатив компетентлик муаммосининг тадқиқ этилиши. *Science and Education*, *3*(4), 781-786.